

רשת שלב

ליקוטי מאמרים ודברי חינוך ואמונה מספרים הקדושים על פרשת השבוע

פרשת שלח
מהדורת ארץ ישראל
כ"א סיון התשפ"ג
שנה י"א גליון ל"ד

סיון קר"ש	מוצש"ק	הדלקת הנרות	לעיקוואוד
8:19/9:11	9:38	8:06	ברוקלין
8:16/9:10	9:39	8:07	ירושלים
8:22/9:06	9:02	7:08	בני ברק
8:23/9:07	8:59	7:23	אלעד
8:22/9:06	9:00	7:17	

בענין המרגלים.

ענין כוונת המרגלים במה שהוציאו דבה, והלא היו צדיקים גדולים. ונראה, לאשר ראו כי עז העם הזה וצריכים נסים גדולים להתגבר עליהם כי רבים המה, שלשים ואחד מלכים. וידוע אשר בשעה שצריכין ישועה על פי נס גדול בא הדבר ע"י מסירת נפש, כמו בשעת קריעת ים סוף אשר שבטו של בנימין קפצו לתוך הים במסירת נפשם ובאמונה גדולה, ובזכות זה נבקע הים לפניהם (עיין סוטה לו, א). וכמו כן מצינו אצל חנניה מישאל ועזריה שהיה אומר יחזקאל להם שלא ינצלו, בכדי אשר המה ימסרו נפשם, ויאמרו בין כך ובין כך (עיין בשיר השירים רבה פרשה ז אות יד), ובזכות זה ניצלו באמת, ואם היו יורדים אל כבשן האש על סמך שינצלו לא היו ניצולים. ע"כ השכילו גם המרגלים לעשות ככה, כי שפטו בדעתם באם ישראל ילכו בטח בלי שום פחד ויהיה נדמה להם כי נוח לכבוש, אם כן אינם ראוים לנסים גדולים כאלו, על כן אמרו 'כי עז העם וכו' וגם ילידי הענק ראינו', בכדי שהעם יאמרו בין כך ובין כך אין לנו אלא דברי בן עמרם, כמו שאמרו בשעת קריעת ים סוף. אמנם אז הצליח מעשה שטן ונפלו כולם ברשת הטעות, וזה שאמר כלב 'אם חפץ בנו ה' והביא אותנו', היינו, אם ה' רוצה לתת לנו את הארץ, אז אף בלי מסירת נפש ג"כ יקויים דיבורו. 'אך בה' אל תמרדו', היינו, שהסביר להם הענין, הגם אשר כוונתכם היתה לטובה, אמנם אסור לעשות דבר על ידי עבירה, כי הוצאת דבה היא עבירה גדולה, ואם כי כוונתכם להצמיח מזה טובה, אסור לאדם לעשות עבירה, וצריך לילך בדרכי התורה מבלי להתחכם יותר.

אמרי נעם, דזיקוב

וראיתם את הארץ מה היא החזק הוא הרפה וכו', ומה הארץ והשמנה וכו'. העיקר הוא, היש בה עין, אם הניח האדם אחריו שורש, אם אין, כשאינו עוד בעולם. לכן, והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ, מצות ומעש"ט.

עטרת פ"ו, מהגה"צ ר' פישל סופר זוטמן זצ"ל, ראב"ד דק"ק בודאפעסט (הנקרא טשור רב)

עד מתי לעדה הרעה הזאת.

ויש להבין דעדה היא לשון חשיבות, וברח"ו שעדה היא מלשון עדי שפירושו תכשיט, ואיך ירכיב שם עדה עם רע.

ונראה לפרש עפ"י מה שהגיד כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה בטעם מה שאלישע כעס כ"ב על גחזי וחרץ עליו עונש מר כ"ב על דבר הכסף שלקח מנעמן, אף שכל גונב אפי' מישאל החמור אינו משלם אלא כפל. והנה אמרו ז"ל (בראשית רבה, א) הביט בתורה וברא את העולם, א"כ כל סדר עולם הטבע הוא סדר התורה, והמשנה את הטבע הוא כאילו שינה את סדר התורה, וא"כ יש כאן שאלה איך ה' מותר לנביאים לעשות נסים, אך אמרו ז"ל (יבמות עט, א) מוטב שתעקר אות אחת מן התורה ויתקדש שם שמים בפרהסיא, ע"כ מותר ה' להם לעשות אותות ומופתים למען יתגדל ויתקדש שמי' רבא. וע"כ גחזי בדבר נעמן שהי' הפיך קידוש השם, שהי' נראה לנעמן שהוא עסק של ממון וככל הגויים ונביאיהם הם בית יהודה, א"כ שוב היתה למפרע עקירת אות מן התורה בלי קידוש שם שמים, וע"כ ראה אלישע א"ע שגחזי גרם לו שיעקור ח"ו את סדר התורה ע"כ חרץ עליו משפט כזה, עכת"ד ורפח"ח. והנה ידוע מ"ד (ירושלמי ראש השנה א, א) שהקב"ה מקיים בעצמו את כל

מצוות התורה, וא"כ, כל הנסים והנפלאות שעשה הקב"ה מוכרח שהם רק למען קידוש שמו ית"ש, דאל"ה הוי כביכול עקירת סדר התורה. והנה המרגלים אמרו ארץ אוכלת יושבי' היא מפני שבכל מקום שהיו עוברין מצאו קוברי מתים, והקב"ה עשה זאת לטובה כדי לטרדם באבלם ולא יתנו לב לאלו, והנה ה' זה נס יוצא מסדר הטבע שבכל מקום שהולכים ה' הגוף משתלח בגדוליהם, ואף שכביכול אינו עוקר סדר הטבע אלא למען יצמח מזה קידוש השם, ה"נ ה' קידוש השם באם היו מספרים לישראל מה שהקב"ה עשה עמם נס להפליא. אך באשר הפכו לרוע לומר ארץ אוכלת יושבי' היא, ה' כביכול למפרע עקירת סדר התורה בלי קידוש שם שמים. ומעתה יובן מה שקרא אותם עדה רעה שהפכו את תכשיטין שלהם שהקב"ה עושה נסים עם ישראל לא עשה כן לכל גוי, כמ"ש (שמות לג, טו) ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה, לרעה ח"ו, היינו עקירת דבר מן התורה. ולפי האמור י"ל מאמר הש"י סלחתי כדברין ואולם חי אני וימלא כבוד ה', את כל הארץ שזהו תיקון על חטא הנ"ל. ויובן עפ"י דא"י במורה נבוכים שגודל שבנפלאות שנעשו לישראל שאין שום ברי' יכולה להטיל ספק בהם ולא להרהר בהם היא התמדת ישראל במדבר מ' שנה לא מקום זרע, כי כל הנסים כקריעת י"ס וכדומה היו לשעתם בלבד, והכופרים העיזו להטיל ספק אולי היו ע"י כישוף וכדו', אבל נס מתמיד מ' שנה לעם רב כזה הוא מסלק כל כופר וטוען, וא"כ שוב נצמח ע"י המרגלים קידוש שם שמים, ולא עקירת סדר התורה לבטלה ח"ו בגרם המרגלים כלל, אדרבה נצמח מזה קידוש ש"ש, וזה תיקונם. ולפי"ז יהי' הפירוש וימלא כבוד ה' את כל הארץ לא שלילה לבד כמו שפירש"י אלא כבודו ית"ש נתקדש בעולם כפשטו דקרא.

שם משמואל, שנת תרע"ג

ולא תתורו אחרי לבבכם וכו' ועשיתם את כל מצותי וכו'.

...אבל אם ח"ו כל מגמתו רק בשביל כבודו ועסקיו בעולם הזה, ועושה מצות רק בשביל הנאתו בעולם הזה, בודאי שזה מקרי רק עובד עצמו כמבואר בספרי מוסר ואם לפעמים עושה מצוה, הוא כדרך מרגל שמוסתר דרכו במצוה, אבל כוונתו לצורך עצמו. וזה כוונת הכתוב ולא תתורו אחרי לבבכם, היינו להיות עושה המצות לצורך עצמיכם ובדרך מרגל שמתיר הארץ וכו"ל, רק ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלקיכם, היינו שעל ידי המצות תהיו מזווננים לקדושה והשראת השכינה, להיות מכונה אני ה' אלקיכם ולהיות כסא לקדושה...

דברי חיים, צאנז, בתו"ד

וישלח יהושע שנים אנשים מרגלים חרש לאמר. בהפסורה.

נלענ"ד לפרש חרש לאמר, מ"ש בעלי הסוד כי השם רח"ש לבי דבר טוב הוא שם נורא ור"ת ר'חום ח'נון ש'ומר היוצא מן הפ' ממול"ח טהור' קוד"ש סוף תיבות חר"ש, ועיין בספר שערי גן עדן באות ל' ותמצא נפלאות פעולת השן הזה, וכמו משה רבו קרא לו יהושע להנצל מחטא, כן ג"כ יהושע נתן עצה למרגלים שיזכירו תמיד שם חר"ש, לכן נאמר חר"ש לאמר, ודו"ק. ועיין בליקוטי צבי התפלה שאומרים כשהש"ץ אומר מפני חטאינו.

ברכת יצחק, מהגה"צ ר' יצחק שווייגר זצ"ל, ראב"ד ור"י בק"ק טאפאלשאן

רהשי הלכה

פסקים וביורוי הלכות בדברים המצויים הלכה למעשה מפסקי מורן בעל שבט הלוי זצ"ל

בעריכת הרב ר' ישכר דוב שטיין שליט"א מו"ץ באלעד בפיקוח הרב הגאון ר' משה שטיין שליט"א רב דקהל חסידים בני ברק, מו"ץ בשבט הלוי ונח"כ פסקי מורן ישיבת מור

פסקי הלכות

מהלכות ברכה אחרונה אחר שתיית משקין

א. שיעור השתייה המחייב ברכה אחרונה: השו"ת רביעיית משקה מתחייב ברכה אחרונה ובפחות מכך אי"צ לברך (שו"ע ר"י ס"א), וכל המשקין מצטרפין לרביעיית (משנ"ב סק"א, ובשעה"צ סק"ד כ' דהו בכל שאר משקין אבל בחצי רביעיית יין וחצי רביעיית משאר משקין יש לעיין דהרי לדי' המסתפקין דמברכין אחר כזית (וכדלהלן) צריך לברך על היין מעין שלש), ושיעור רביעיית לגבי ברכה אחרונה יש להקל בשיעור הקטן כיון דהוא מדרבנן (עי' בה"ל סי' רע"א ס"ג ד"ה של רביעיית), ויש מסתפקין לומר דברכה אחרונה על יין ושאר משקין שיעורו בכזית שהוא שלישי רביעיית ולכן יש להזהר שלא לשתות אלא פחות מכזית או רביעיית (שו"ע שם, ובמשנ"ב סק"ב כ' דבדעיבד כששתה כשיעור כזית יזהר שלא לשתות עד רוב רביעיית וכ"ש שלא ישתה כשיעור ביצה שהוא שני שלישי רביעיית ד"א דהו השיעור לברכה אחרונה).

ב. ברכה אחרונה בשותה רביעיית שלא בבת אחת בשאר משקין ובמשקה חם: נחלקו הראשונים מהו שיעור הצירוף בשותה רביעיית משקה שלא בבת אחת, להרמב"ם (וכן נראה שהוא ד' המחבר) מצטרף רק כשותהו בתוכ"ד שתיית רביעיית (שהוא זמן קצר מאוד), ולהראב"ד (הביאו המחבר בס' תר"ב סי' בשם י"א) מצטרף בתוכ"ד אכילת פרס (דלעיקר הלכה נקטינן דשיעורו ארבע דקות), ולמעשה יש לחוש בשתיית שאר משקין שלא לברך ברכה אחרונה ביותר משיעור שתיית רביעיית, אבל בשתיית קפה ותה חם שהדרך לשתות בשתייתו היה מנהג גדולי ישראל לברך אחריו בור"ג כשותהו בתוכ"ד אכילת פרס שהוא ארבע דקות (עי' משנ"ב סי' ר"א סק"ב ובשו"ת שבט הלוי ח"י סי' מ"ב אות א').

ג. שיעור ברכה אחרונה בלָבָן, גלידה, ביצה חייה, ובמשקה חריף: לָבָן כשהוא סמיך שיעורו בכזית כאוכל, וכשמערבו בכף וכיו"ב ונעשה נוזלי שיעורו ברביעיית כמשקין (מבית לוי ח"ז"ז בשם מורן זצ"ל), גלידה כל זמן שהיא קשה אפילו אם היא נמסה בפה שיעורו בכזית ככאכל (מבית לוי שם בשם מורן זצ"ל), בִּיצָה חייה דינה כאוכל ושיעורה בכזית (שו"ת שבט הלוי ח"ז"ז סי' ר"ב וכן ד' חת"ס י"ד סי' י"ט ומהרש"ם בח"ג סי' שני"ח וחזו"ט א"ט טבול יום סי' ד' סק"י) ודלא כמהרש"ק בס' החיים או"ח סי' תר"ב), שיעור ברכה אחרונה במשקה חריף הוא רביעיית (מג"א סי' ק"צ סק"ד ומשנ"ב סק"ד ודלא כט"ז סי' ר"י סק"א).

ביורוי הלכות

איזה ברכה מברכים על מציצת פרי כשאינו אוכל כלל את בשר הפרי

אמנם בשו"ת אמרי בינה (או"ח סי' ט"ז) הקשה דמדברי המג"א בס"ר ר"ג סק"א מבואר להיפך שכל על אודות מין יאגיד"ס הנמצאים בחורף ואין בהם אלא שרף בעלמא כנוס בתוך החרצנים ומוצצין אותן וזורקין אותן א"כ ראוי לברך שהכל וכמבואר בס"ר ר"ב ס"ח לענין משקין היוצאין מהפירות ובסט"ו שם לענין מציצת קני סוכר שברכתו שהכל, ואף שיש בולעין אותן עם הקליפה והגרעין מ"מ עינינו רואות שהקליפה והגרעין אינם ראויים לאכילה כלל, א"כ אין לברך אלא על המשקה שבתוכו עכ"ד, הרי מבואר דאף בפירות שאינם ראויים לאכילה כלל רק למצוץ השרף מ"מ אינו מברך רק שהכל מכ"ש בלימונים מתוקים שראויין לאכילה דכשמוצץ מהם ברכתו שהכל ככל משקין היוצאין מהפירות, ועי"ש במסקנתו דאף דהקשה על מסקנת המג"א ביאגיד"ס דבאופ"ז שאינם ראויים לאכילה רק למציצת ברכתו בה"ע מ"מ בלימונים מתוקים מסיק דיש לחוש שמה ברכתו שהכל והוי ספק ברכה ולכן מהראוי שיקח מעט מהפרי בתחילה ויברך עליו כברכת הפרי, וכ"כ השו"ע הרב בסדר ברכת הנהנין פ"ו ס"ט דהמוצץ בפיו משקה הבלוע בכל מיני פירות מברך עליו שהכל חוץ מענבים שהמוצץ המשקה הבלוע מהם מברך בופה"ע, אלא שבמשנ"ב סי' ר"ג סק"ג ובשעה"צ סק"ה כ' שיש דעות בין האחרונים לענין הברכה במציצת היאגיד"ס הנ"ל אי מברכין עליה בורא פרי האדמה או שהכל, דד' המג"א שברכתו שהכל והעתיקו דבריו הא"ר והשו"ע הרב, וד' החי"א סק"ה ובנשמת אדם שם סי' ו' שהמנהג לברך בורא פרי האדמה, אבל על קאלינע"ס אף שגדילין באילן בודאי יש לברך עליהן שהכל שאין האוכל ראוי כלל, ועי"ש בנשמת אדם שדחה ראיית המג"א ממוציצת קני סוכר דהתם שאינו שייך לברך כלל אלא עץ בעלמא משא"כ בדבר שהוא פרי אלא שמוצצין אותו בפיו למה לא יברך ברכתו הראויה, ואינו דומה למי פירות דהרי אוכל כל מה שיש בו ואפשר שכונתו (של המג"א) לאותם יאגיד"ס הנקרא קאלינע"ס שאין האוכל ראוי לכלום רק למצוץ אבל על היאגיד"ס שבמדינתנו פשוט דמברכין על מציצתו בופה"א, עכ"פ חזו"ט מדברי החי"א דעל מציצת פירות הראויים לאכילה המנהג לברך בופה"א וכדברי הפרי חדש, ועי"ש בשו"ת שבט הלוי ח"א סי' ר"ה בהערות לס"ר ר"ב שלאחר שהביא מורן זצ"ל דברי רעק"א בשם הפרי חדש בשו"ת מים חיים הנ"ל ציין למש"כ בכף החיים שם סק"ג בשם בן איש חי (פרשת מסעי אות ח') דהני מילי כשמוצצם דרך לעיסה בפיו דכיון שצריך הוא ללעוס בשיניו חשבינן ליה כאוכל וברכתו כברכת הפרי ושיעורו בכזית, אבל מציצת שאין בה לעיסה שתופס הפרי בידו ומוצצו דינו כשתיה (ועי"ש בכ"ח ובאמרי בינה הנ"ל שכל דאם דינו כשתיה לא מצי לברך ברכה אחרונה דא"א במציאות למצוץ רביעיית משקה בתוך כדי שתיית רביעיית, ועי' במשנ"ב סי' ר"י סק"א דהביא מהגור"א שהסכים להלכה דהעיקר כהדיעה דגם במשקין שיעור זמן השתייה להצטרף לברכה אחרונה הוא בתוך כדי אכילת פרס, אמנם מהמשך דברי המשנ"ב משמע דיש לחוש דשיעורו בתוכ"ד שתיית רביעיית).

וע"כ להלכה למעשה המוצץ פרי הראוי לאכילה בתוך פיו מברך עליו כברכת הפרי, אבל התופס פרי בידו ומוצצו מברך עליו שהכל לבד מענבים שמברך עליו בופה"ע.

שאלה: המוצץ פרי האם המציצה נחשבת כאכילה ומברך עליו כברכת הפרי (בפה"ע או בפה"א), או שכוין שאינו אוכל כלל את בשר הפרי אלא מוצץ את משקה הפרי צריך לברך עליו שהכל כברכת משקה העשוי מהפרי?

תשובה: בשו"ע ר"ב ס"ח כ' המחבר בתו"ד וכן על משקין היוצאין מכל מיני פירות חוץ מזיתים וענבים מברך שהכל, ובהגהות רעק"א שם על הגליין ציין לשו"ת מים חיים או"ח סי' ז' (מהפרי חדש) שהמוצץ פרי מברך ברכת הפרי, ועי"ש בשו"ת מים חיים שנסתפק האם מציצת פירות נחשבת כשתיה ומברך עליו שהכל או דילמא מציצה כאכילה דמיה ומברך עליו כברכת הפרי, וכל בתחילה דלכאורה מצינו בגמ' בפירוש דמציצה לא נחשבת כאכילה דבבא מציצת פז: דרשינן בברייתא מהא דכתיב גבי פועל (דברים נג, טה) כי תבא בכרם רעך ואכלת ענבים כנפשך שבעך ואל כלוך לא תתן, ואכלת ולא מוצץ ופרש"י ולא מוצץ היין וזורק החרצנים (דבאופ"ז לא הותר לפועל לאכול מהענבים של בעה"ב), וא"כ חזו"ט לכאורה מהכא דמציצה אינה נחשבת לאכילה, אמנם למעשה כ' שם דליכא ראייה כלל מגמ' הנ"ל דאפי' אם נאמר דמציצה חשיבא כשתיה ולא כאכילה עדיין קשה מ"ט ממוצץ מוצץ מואכלת הרי בבולא תלמודא קי"ל דשתיה בכלל אכילה, וע"כ צריך לומר דהתם טעמא אחרנא איכא לדרשה זו, דאיתיר קרא דואכלת ולכן דרשינן ליה ואכלת ולא מוצץ [וכמש"כ שם התוס' בד"ה שבעך אהא דדרשינן שם בגמ' שבעך ולא אכילה גסה דאי לאו דכתיב שבעך הוה ממוצץ מואכלת אכילה גסה, דאכילה גסה לא שמה אכילה ולא הוי דרשינן ואכלת ולא מוצץ דשתיה בכלל אכילה, אבל השתא דכתיב שבעך ולא אכילה גסה איתיר ואכלת למדרש מיניה ולא מוצץ] אבל בעלמא מציצת פרי נחשבת כאכילה ומברך עליה כברכת הפרי דא"ז נקרא מי פירות בכה"ג.

וראיה לדבר מדברי הרמב"ם (בפ"ח מה' ברכות ה"ה שהובא בטור סי' ר"ב סט"ו) שכל וז"ל הקנים המתוקים (קני סוכר) שסוחטין אותן ומבשלים מימיהן עד שיקפא וידמה למלח (סוכר) כל הגאונים אומרים שמברכין עליו בורא פרי האדמה, ומקצתם אומרים בורא פרי העץ, וכן אמרו שהמוצץ אותם קנים מברך בורא פרי האדמה, ואני אומר שאין זה פרי ואין מברכין עליו אלא שהכל, שלא יהיה דבש אלו הקנים שנשתנה ע"י אור גדול מדבש תמרים שלא נשתנה ע"י האור ומברכין עליו שהכל עכ"ל, ופי' הכסף משנה נ"ל שרבינו חולק על הגאונים בשתייה, והכי קאמר ואני אומר שאין זה פרי (אלא עץ בעלמא) וכיון שכן המוצץ קנים האלו אינו מברך אלא שהכל, ואפי' אם היינו מודים שהוא פרי והמוצץ אותם הקנים מברך בורא פרי העץ לפחות בסוקאר היוצא מזה לא יברך אלא שהכל לפי שלא יהא דבש אלו הקנים וכו', הרי מוכח מדבריו להדיא דאלו היו קני הסוכר נקראים פרי פשיטא ליה דמברכין על מציצתו כברכת הפרי דמציצת מימי הפרי כאכילה חשבינן לה ומברך עליו כברכת הפרי, וסיים שם הפרי חדש ומיהו איכא לספוקי כמה שיעור המציצה לברך עליו ברכה אחרונה האם בכזית כשיעור אוכלין או רביעיית כשיעור משקין, ומסתברא שצריך שיהא במי הפירות שמוצץ שיעור כזית כיון שאותה מציצה כאכילה דיינינן לה שיעורא נמי כשיעור אכילה עכ"ד.

הילולא דצדיקא

הרה"ק
ר' נתן דוד
מאמסינא זי"ע

גלב"ע
כ" סיון
תשל"ג

אלה תולדות

רבינו הרה"ק הר"ר איתמר מנדבורנה - האדמו"ר הזקן מנדבורנה זצ"ל, נולד לאביו הק' הרה"ק הר"ר מאיר מקרעטשניף זצ"ל, בן הרה"ק הר"ר מרדכי מנדבורנה זצ"ל. ונקרא ע"ש זקינו הרה"ק הצדיק הנסתר ר' איתמר הכהן מטשיזקוב זצ"ל, אשר עליו העידו הרה"ק הקדושת לוי מבראדיטשוב זצ"ל, והרה"ק הר"ר שמעלקא מניקלישבורג זצ"ל, כי הוא באמרו סדר העבודה ביום הכיפורים אינו נגרע כלל מעבודת הכהן גדול ביום הכיפורים בהיכנסו לפני ולפנים. פעם אחת בעודו ילד בראש השנה, אמר לו אביו לרבינו, התדע מדוע קראתיך ע"ש זקני הרה"ק ר' איתמר הכהן, מאחר שאצלו התאחדו על שלחנו תורה וגדולה במקום אחד, ובכן בני, הנני מברכך שגם אצלך יהיה כן תורה וגדולה במקום אחד.

ועוד פעם אחת נחלה רבינו ושלה מכתב לאביו הק' [מובא בבאר רבותינו - נדבורנה ח"א] שיתפלל עליו לרפואתו, שלח לו אביו כזאת, כי מאחר שקראתיך ע"ש זקין ר' איתמר הכהן שהאריך ימים, בוודאי שגם אתה תזכה לברכה זו, ואכן כך היה שרבינו האריך ימים ונפטר זקן ושבע ימים בגיל שמונים ושש שנה. (דרך אגב במקור השם הנכתב הוא נדבורנא (עם אל"ף), אמנם שינה חד מגזע זו לנדבורנה (עם ה"א) על מנת שיהיה שמות וא"ו ה"א ובסוד קדושים מי יעמוד).

הרבנות בטשערנוביץ

בהיות רבינו כבן ט"ז שנה קרא לו אביו ואמר לו, הגיע העת שתלך להפיץ אור ה' בעיירות, מתחילה לא אבה רבינו כי עדיין צעיר לימים היה, אכן קדוש היה לו פקודת אביו, ושאלו לאיזה עיר אלך. אמר לו, צא לתחנת הרכבת, והרכבת הראשון שיגיע תעלה עליו, כי זהו מקומך המיועדת לך מן השמים. וכך עשה כמצות אביו, וילך אל תחנת הרכבת, והרכבת הראשונה יצא לעבר העיר טשערנוביץ. וכך עלה רבינו ונסע לעבר העיר, ויהי כאשר הגיע רבינו לטשערנוביץ לא ידע לאן פניו מועדות, לפתע הגיע אליו איזה יהודי ואמר לו, רבי! האם יש לכם מקום לדור בו, אמר לו רבינו, לא! אמר לו, בוא עמי, וכך לקחו לאיזה בית ואמר לו, זהו הבית המיועדת להרבי! ואמר לו, האם הרבי כבר התפלל מנחה, אמר לו לא! מיד יצא לחוץ ואסף מנין אנשים שיתפללו עם הרבי החדש מנחה, אח"כ נעלם אותו האיש. לימים אמר רבינו, כי יתכן שאותו האיש היה לא אחר מאליהו הנביא זכור לטוב, ולכן מאותו מנחה מעולם לא חסר לי מנין לתפילה...

צדיק גזר

יודעים צדיקי בית נדבורנה שדרך עבודתם היה עם 'אפענע מופתים' (מופתים גלויים), ומקצת קצה המזלג על רבינו אשר בעיירה הסמוכה לטשערנוביץ התגוררה אשה עשירה אשר היתה מנהלת חלק ניכר מעסקיו של בעלה הסוחר, מדי שבוע היתה נוסעת לטשערנוביץ, קונה סחורות וחוזרת עמן לעיירתה ומוכרת אותם ברווחים גדולים. פעם אחת כאשר נסעה כדרכה לטשערנוביץ, שכרה עגלון גוי, אך מכיון שאותו העגלון עדיין לא היה מנוסה במקצועו, ולכן

באמצע הדרך פתאום איבד השליטה על הסוסים, וכך פרצו הסוסים לתוך רחובה של העיר ודרסו ילד קטן גוי. אביו הגוי של הילד שנהרג היה מהנדס מפורסם בעיר הגדולה טשערנוביץ, ומשראה כי יש לו עסק עם יהודי גמר אומר לסחוט אותה בדמים תרתי משע. וכך נהג מידי כמה ימים נכנס וסחט עוד סכום באיימו כי אם לא ילך להלשין עליה בבית המשפט, ושם יחרצו גזר דינה מיד למאסר עולם. כך עברו מספר חדשים עד אשר הגיעו מים עד נפש, האשה נוכחה לדעת כי באם תמשיך לענות על דרישותיו תתרושש כליל, ועל כן החליטה כי אינה משלמת לו אף פרוטה. ומשמע הגוי כי כך עלתה בדעתה, הלך מיד להלשין עליה ודרש תביעה למשפט, ואכן התקבלה ההרשעה ושמן הגובל לעוד כמה שבועות. בפרק זמן זה נסעה האשה אל כמה וכמה עורכי דין מפורסמים כדי שיקבלו על עצמם את הגנתה במשפט, אולם כולם ייאשו אותה כליל והודיעו לה כי חבל על הטירחת, כי בודאי תפסיד במשפט. בעלה של האשה היה חסיד לאדמו"ר מפורסם בטשערנוביץ ומשראה כי המצב בכי רע קם ונסע אל רבו ושפך לפניו מרי שיחו, אולם הרבי ברכו בשפה רפה, מיד חלש דעתו של החסיד מאחר שראה בעיניו שכלו כי כלתה אליו הרעה ר"ל, מאחר שגם הרבי אינו מוצא פתח הצלה עבור אשתו. באותה עת הגיע רבינו לגור בעיר טשערנוביץ, והיה עוד אז צעיר מאוד לימים, רק כבן ט"ז שנה, ועדיין לא בנה לעצמו אפילו בית מקדש מעט להתפלל בו, והתגורר אז בדירת מגורים יחד עם עוד כמה שכנים. אחת מהשכנות בבנין רבינו היתה אחות של האשה הנ"ל, ולכן אחר שראתה כי בעלה חזר וארשת פניו אומרת הכל, ע"כ ייעצה לאחותה שתיכנס להאדמור הצעיר שהגיע לגור בעיר, ואמרה כי אע"פ שעדיין צעיר לימים הוא, אך פניו הבהוקות מראות כי מבני עליה הוא, וכי השכינה שורה עליו. האשה הסכימה לדברי אחותה מאחר שגם כך אין לה שום ברירה אחרת להינצל מהשפט האורבת לה, ולכן שחה האשה את מר לבה לפני רבינו, והנה התחיל רבינו לחקור אותה כל הסיפור לפרטי פרטים משל היה חוקר או עורך דין במקצועו. אח"כ אמר להאשה, אין לך מה לדאוג, כי עד זמן המשפט כבר יהיה הגוי קבור באדמה, ולכן אל לך לחשוש ממנו, וחבל אפילו לחפש עורך דין כי סתם הוצאת כסף לריק הוא. האשה שעדיין חששה אולי הרבי הצעיר לא אמר כן אלא כדי להרגיעה, ולכן האה כמה ימים קודם המשפט כדי לסכם עם העו"ד בדיוק מה שתאמר, אך כאשר הגיעה לטשערנוביץ נכנסה קודם לאחותה, ושם התפלאו כולם בבואה, והיה כאשר סיפרה כי הגיעה בכדי לסכם דבריה עם העו"ד ענו כולם ואמרו, הלוא הכל לריק הוא, כי גוי זה לפני כמה ימים אחזו שבץ מוחי בפתע פתאום ולרופא לא היה כי אם לקבוע את מותו מיד, ולכן כל המשפט בטל ומבוטל הוא.

פעם אחת הגיע רבינו לעיר פילאדלפיה בכדי להתייץ עם רופא מומחה שהיה שם, נכנס אחד והתחיל להתאונן לפניו בדמעות שלישי, כי הנה זה שתי

שבועות קודם חג הפסח, ויש לי בן העובד בצבא בארה"ב, ומאחר שעשה איזה שגיאה בצבא, ולכן נקנסו אותו שלא יתנו לו רשות לילך לביתו על חג הפסח להיות עם משפחתו יחד, ואחר כל ההשתדלות והפצרות לא פעל כלום אצל שרי הצבא. רבינו כאשר שמע צרת יהודי זה העומד לפניו, מיד השיב לו כך בפשטות כמדבר אליו, הלוא כל יהודי חייב לחוג את חג הפסח בכשרות ובדיצות עם משפחתו ביחד. ואחר שני ימים בא האיש הזה לבשר לחותני הרה"צ זצ"ל שאך קיבל ב"ה הודעה מצד הצבא, שגם לבנו יתנו לו רשות ליסע הביתה על חג הפסח, והאיש הזה נתן הודאה ושבח להש"ת על זה.

הוא היה אומר

הנה ידוע כי דרשינן סמוכים, וא"כ מדוע סמכה תורה פסוקי תפילין, וקשרתם אותם לאות על ידכם, לפסוק ולמדתם את בניכם, לומר לך, כי כשם שתפילין אסור בהיסח הדעת, כך חינוך הילדים אסורים בהיסח הדעת.

אשכנתיא דרבי

רבינו היה נזהר מאוד במצות סעודת מלוה מלכה, במוצ"ש קודם פטירתו כאשר היה חלוש מאוד ולא היה לו כח לטיול ידיו לסעודה, אמר, כי מאחר שזקיני הקדוש הרה"ק הר"ר מרדכי'לע מנדבורנה אמר, שאפשר עוד לאכול ביום ראשון בבוקר, אעשה כן גם אני, ואכן בבוקר השכים קום כדי לאכול סעודת מלוה מלכה.

ביום רביעי פרשת שלח - כ' סיון - נתן לבתו הרבנית מפיטסבורג ע"ה סכום של 100 לירות [המטבע שהיה אז בארה"ק] ואמר לה, לך וקני סעודה גדולה ורווחה לסעודת מלוה מלכה. אחר שקנתה אמר רבינו לנכדיו שהיו שם, טלו ידיכם לסעודת מלוה מלכה מאחר שיום רביעי שייך כבר לשבת הבאה, ואולי לא אוכל עוד לשבת יחד בסעודה זו, לכן ברצוני שתאכלו כעת ואשב אתכם לסעודה.

באותו היום עמדו לפניו כמה מנכדיו ואמר להם רבינו, כי דודי ר' מאיר מפרמישלאן וזקיני הבאר מים חיים והראפשי"ער רב הגיעו והתחילו למשוך באבנטים, וכך משכו ומשכו, אמרתי להם, הלוא אני איני מתערב בענייניכם, ולכן אל תתערבו בענייני, מאחר שהילדים עודם זקוקים לי בעולם, אכן, הוסיף באנחה, 'הם מושכים עדיין, ושתיק.

בערש"ק פרשת שלח - כ"ב סיון - פתאום כאשר הסתובב רבינו מצד לצד נקרע אחד מהפתילים של הציצית, אמר כי אם כן הוא, כבר נגזרה הגזירה, והתחיל לכוון עצמו בסילודין לקראת עברו מעולם לעולם, ופתאום התחיל רבינו להראות סימנים של שמחה, ואמר, הא!!! ר' מאיר'ל מפרעמישלאן הגיע. לאחר איזה זמן אמר עוד, הא!!! זקיני ר' נתנלי מראפשיץ וזקיני ר' חיים מטשערנוביץ [הבאר מים חיים] הגיעו, וכך מנה עוד ועוד צדיקים וקיבלם באור פניו בשמחה, וכך שכב משך כל היום ההוא, עד שכחצי שעה קודם כניסת השבת עלה רבינו לגזי מרומים. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

הגות בענייני הפרשה

באור החסידות

מידת הרחמים עלינו – לפי הנהגת המעשים

נפש האדם וטבעו נקבעים לפי הנהגתו ומעשיו בפועל, כמבואר באריכות בספר החינוך (בכמה מקומות, וזה לשונו במצוה טז): 'דע כי האדם נפעל כפי פעולותיו וכו', כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות. ואפילו אם יהיה אדם צדיק גמור ולבבו ישר ותמים, חפץ בתורה ובמצוות, אם אולי יעסוק תמיד בדברים של דופי, כאילו תאמר דרך משל שהכריחו המלך ומינהו באומנות רעה באמת, אם כל עסקו תמיד כל היום באותו אומנות, ישוב לזמן מן הזמנים מצדקת לבו להיות רשע גמור.

ומטעם זה אע"פ שבני ישראל רחמינים בתולדתם (יבמות עט, א) מכל מקום על ידי שנוהגים באכזריות עלול טבעם להשתנות ולהיות אכזרים. וכן יצא להורות ולתת בליבנו האור החיים הק' המבאר עם זאת כוונת התורה בפרשת עיר הנדחת "ונתן לך רחמים ורחמך וגו', כי תשמע בקול ה' אלקיך" (דברים יג יח). לפי שציוה על עיר הנדחת שיהרגו כל העיר לפי חרב ואפילו בהמתם, מעשה הזה יוליד טבע האכזריות בלב האדם, כמו שספרו לנו הישמעאלים כת הרוצחים במאמר המלך, כי יש להם חשק גדול שעה שהורגים אדם, ונכרתה מהם שורש הרחמים והיו לאכזר, והבחינה עצמה תהיה נשרשת ברוצחי עיר הנדחת. לזה אמר להם הבטחה שיתן להם ה' רחמים, הגם שהטבע יוליד בהם האכזריות, מקור הרחמים ישפיע בהם כח הרחמים מחדש לבטל כח האכזריות שנוול בהם מכח המעשה. ובבחינה נוספת כתב להזהיר על מידה זו: ואומר "ורחמך", העיר כזה שכל זמן שהאדם הוא בגדר טבע אכזרי - כמו כן יתנהג ה' עמו, שאין ה' מרחם אלא לרחמן [וכן פירש היעב"ץ מסכת אבות פ"א משנה טז; ועיין בספה"ק: בת עין פר' לך ד"ה יוכם].

ציין על זה הגר"ח שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר ח"ב מאמר לח) שמדברי האור החיים הק' עולה חידוש גדול, שאע"פ שמקיימים בהריגת אנשי עיר הנדחת מצות עשה מן התורה, ועל ידי זה שב ה' מחרון אפו על ישראל, מכל מקום על ידי קיום מצוה זו עלולים ההורגים לקנות בנפשם טבע גרוע של אכזריות. ועל כן הוצרך השי"ת לתת להם ברכה מיוחדת של רחמים.

אכן בספה"ק באר מים חיים (פרשת עקב ז, כו) האריך בענין זה, שזמן הראוי להימנע מלהשתמש במידה רעה אפילו לצורך מצוה, מפני שיש לחוש שמא היא תדבק בפנימיות נפשו, ושוב לא יוכל לפרוש ממנה, ועל דרך שאמרו חז"ל (ע"ז ה, א) 'כל העובר עברה אחת וכו', רבי אליעזר אומר קשורה בו ככלב, ומחמת זה עלול האדם להשתמש בה אפילו שלא במקום מצוה.

כאשר מקיים מצוה זוכה למידת הרחמים

אמנם בכמה ספרים מבואר שאפילו על ידי מצות שחיטה עלול האדם לקבל טבע של אכזריות, וכמו שכתוב בתוס' ר"י הוקן על הגמרא (קדושין פב, א) 'כשר שבטבחים שותפיו של עמלק: אית דמפרשי שהאומנות מלמדו אכזריות, אפילו הטוב שבהם אכזרי ורע כעמלק.

ובספר פרי יעקב (דרוש המדבר בצדקה, ווילנא תרמ"ו) האריך בענין זה, וכתב: 'כי על ידי השתמש במידה הגרועה אף במקום מצוה, הלא יקבע בנפשו קנין מדה הרעה, ויוכל לבוא מזה להשתמש במדה הזאת אף שלא במקום מצוה. והעצה שלא יקנה בנפשו המדה הרעה, שתיכף בהשתמשו במדה הרעה במקום הראוי יאחזו תיכף במדה ההפוכה, כגון אם השתמש במדת האכזריות על הרשעים יאחזו תיכף במדת הרחמים להראויים לה. וזהו הטעם שנתחייבו בפורים במצות משלוח מנות לאביונים, כי אחרי שנתחייבו לקבוע השנאה לעמלק, פן יאשר בלבנו רושם מקביעת מדת האכזריות, לזה התחייבו תיכף לאחוז במידת הרחמנות, ולקבוע אהבת אדם בלבנו בשלוח מנות לאביונים. וראה מה שכתב בספה"ק מעגלי צדק (פר' ראה ד"ה ואמרת, ובעוד הרבה ספרים) שהשוטט צריך להרבות במעשי צדקה חסד ורחמים, בכדי לבטל את טבע האכזריות שעלול לקנות בנפשו על ידי השחיטה. וסיים ששוטט שאינו נוהג להרבות בחסדים יש לאסור את שחיטתו, משום שמסתמא שוטט באכזריות.

וכן מובא בספר 'שם משמואל' (תולדות מהר"ש ענגיל מראדומיזשלא, אות ק) מה שסיפר הגה"ק מהר"ש ענגיל זצ"ל מרבו מרן בעל דברי חיים מצאנז' ז"ע, שהיה דרכו לחקור על השוהט אם הוא הולך לקבץ מעות לעניים ומכניס אורחים ללון בביתו. שאם השו"ב הוא בעל רחמים ומרחם על העניים, מזה נראה שעבודתו עבודת הקודש היא, מחמת ציווי השי"ת, ואף ששוהט לבעלי חיים לא נשרש בלבו ח"ו מידת האכזריות. ומאוד היה מקרב לשוחטים כאלו אשר ידע שמצוינים במידת הרחמנות. כמו כן מתואר באריכות בספר 'שיחת של עבדי אבות' (ח"א) מה שסיפר נכדו הגר"א היילפרין זצ"ל מראדומיזשלא-לונדון, על שוחט אחד שלא חפץ להכניס את הרה"ק רבי יהואל שרגא משינאווא ז"ע לביתו מחמת שלא הכירו, שהרגילות היתה שהשו"ב"ם בכל עיר ועיר היו מכניסי אורחים. ולאחר זמן כשנודע לו לאותו שוחט מי היה האורח שסירב לקבלו, אמר לו הדברי יהואל שרגא ש'אם היה דר בעירו היה נמנע מלאכול משחיטתו, והוכיחו מדברי האור החיים שמכיון שרואה בו שאינו מרחם סימן שהשחיטה הולידה בו טבע אכזריות.

עוד סיפר (שיחת של עבדי אבות ח"ב) מקפידת הרה"ק מהר"א מבעלזא ז"ע שאמר שהיה לו בקבלה מאביו הרה"ק מבעלזא ז"ע שלא להתחיל בקריאת קויתעלך עם קויתעל של שו"ב. [ומובא שם במאמר המוסגר שכנראה הטעם הוא ששוהט באומנותו יש לו שייכות עם מדת הדין. והוסף לזכור דיתכן בזה, שהגם ששחיטה במקדש הוה עבודה לגבי מחשבת פיגול וכדו' אע"פ כשרה בור, שלא רצתה תורה להמסור עבודה זו שקשורה במדה"ד רק לכהן שמדתו מדת הדין].
צידה לדרך: כדי שיוכה האדם להנהגה עליונה בחסד ורחמים מוטל עליו להתנהג כך עם הבריות, והאופו להצליח להפך טבעו לרחמו הוא בכח שיהיה עם הבריות בפעולות שיש בהם רחמנות.

נצור לשונך

עפ"י סדר הלימוד היומי

הלכות שמירת השון

כא סיון- הלכות איסורי לשון הרע - פתיחה להלכות אסור לשון הרע - עשין ט. ואם על מי שמספר הוא פהך, וגנחך קוזה בפניי, עובר גם כן על מצות עשה (ויקרא כ"א ח') 'ד' וקדשתו'. שגצטוינו קוזה לנהג פהך כבוד הרבה, וכיון שמדבר עליו לשון הרע או רכילות ומבזהו, קוזה בודאי אינו מכבודו ועובר.

י. ואם הוא אהיו הגדול או בעל אמו או אשת אביו, עובר גם כן על מצות עשה דכבוד, דאתרבו מרבוץ (שמות כ' י"ב) ד' וקדשתו', כדאמרינן בכתובות (דף ק"ג). וכל שפן אדם, חס ושלום, על אביו ואמו ממש, דנדיאי עובר על מצות עשה דכבוד אב ואם. מלבד כל זה עובר גם כן על (דברים כ"ז ט"ז). 'ארוך מקלה אביו ואמו', ה' לשמרנו.

מקדש מעט

ואיכור שיחה בשעת התפילה

בעניין השיבות עניית אמן

ערב שבת קודש - כ' סיון

כמה מאורעות אירעו לכלל ישראל ביום כ' סיון. לפני כתשע מאות שנה בערך (בשנת ד' אלפים תתקל"א) היתה עלילת דם על עיר אחת מישראל וכל אנשי העיר נהרגו על קידוש ה', רבינו תם תיקן אז את היום ההוא - כ' סיון ליום של תענית, וכתב רבינו תם בין הדברים, 'גדול היה הצום הזה מצום גדליה, כי יום כיפורים הוא'. לאחר שנים ביום הזה שוב היה פרועו בארץ אשכנז ונדרגו שוב אלפי מאתיו בני ישראל ביום הזה. לאחר שנים נתחדשה שוב התענית ליום זה ביתר עוז ושאת, דבר זה היה בשנת ת"ח ות"ט. ימים קשים בהיסטוריה של כלל ישראל. בערך שליש מהקהילות של כלל ישראל בפולין ואוקראינה נחרבו ביום זה בשנת ת"ח ות"ט על ידי מיתות משונות וגזירות אכזריות ל"ע ול"ע. קנות וסליחות נתחברו לאמורם ביום זה. אמנם על מה הגיע אמת?

הגה"ק בעל ה'תוספות יום טוב' ז"ע, עמד והתענה וביקש שיגלו לו מן השמים על מה ולמה הגיע זאת לכלל ישראל, מה חטאו שהוצרכו לסבול עינויים ומיתות משונות ואכזריות. מה פלא היתה התשובה שענו ואמרו מן השמים להגה"ק בעל התוספות יום טוב ז"ע, שזה מחמת שמדברים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות בעת התפילה כשהציבור מתפלל! לאחר ששמעו זה רבינו התוספות יו"ט מן השמים תיקן תפילת מי שברך זו: מי שברך אבותינו, אברהם יצחק ויעקב, משה ואהרן, דוד ושלמה, הוא יברך את כל מי ששומר פיו ולשונו שלא לדבר בעת התפילה, הקב"ה ישמרהו מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה, ויחולו עליו כל הברכות הקתובות בספר תורת משה רבינו ובכל ספרי הנביאים והקתובים, ויזכה לראות בנים חיים וקמים ויגדלם לתורה ולחפה ולמעשים טובים, ויעבד את ה' אלקינו תמיד באמת ובתמים ונאמר אמן.

הרוצה להינצל מצרה וצוקה ולקבל את כל הברכות האמורות מוזמן להפסיק לדבר בשעת התפילה. ודרך אגב הרה"ק מאפסא ז"ע כותב שהתחלת הארת יום הכיפורים הבא עלינו לטובה הוא ביום כ' סיון, וזה הכנה נאה וראויה גם ליום הקדוש.